

UTÖKNING AV NATURRESERVATET SJÖSÅS ÄNG I VÄXJÖ KOMMUN

BESLUT

Länsstyrelsen i Kronobergs län föreskriver med stöd av 7 kap. 4–7 och 30 §§ miljöbalken (1998:808) följande:

Naturreseptatet Sjösås äng ska utökas med 6,7 ha och därmed totalt omfatta 26 ha. I samband med utökningen justeras också gränsen på åkermarken intill Sjösås gamla kyrka så att reservatsgräns följer fastighetsgräns. Detta innebär att 0,05 ha av det befintliga naturreseptatet som saknar naturvärden upphävs med stöd av 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken. Gräns för naturreseptatet ska vara den gräns som anges i bifogad karta (bilaga 1).

Syftet med utökningen ska vara detsamma som för det befintliga naturreseptatet.

För att uppnå syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att föreskrifter under A, B och C inom det befintliga naturreseptatet ska gälla både för det befintliga reservatet och för det utökade området men att föreskrifterna A2, A8, A10, A11 och B ska ha följande lydelse:

A2. anlägga väg, parkeringsplats, led, ridstig, eller bro

Anmärkning. Föreskriften utgör inte hinder för normalt underhåll av väg, vägområde och stigar eller att i och längs med banvallen underhålla, skylta, belägga för gång och cykel, gräva ner ledningar samt underhålla, ersätta eller ta bort befintliga ledningar, diken och dagvattenanläggningar.

A8. avverka levande eller döda träd eller buskar

A10. samla in växter eller djur med undantag av plockning av bär och matsvamp

A11. ändra växt- och djurlivets sammansättning genom att föra in, så eller plantera ut arter på land eller i vatten

B. fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas att tåla att åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med naturreseptatet.

Föreskrifterna återfinns i sin helhet i Länsstyrelsens beslut den 28 oktober 1998, diarienummer 231-1499-97 (bilaga 3).

Länsstyrelsen upphäver beslutet om tillägg till skötselplan för naturreseptatet Sjösås äng från den 23 mars 2017 med dnr 512-1473-2017 (bilaga 4) och fastställer istället bifogad skötselplan (bilaga 2) för hela reservatets långsiktiga vård i enlighet med 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252).

SKÄLEN FÖR BESLUTET

Skälen för beslutet är områdets prioriterade bevarandevärden, naturtyperna silikatgräsmarker (6270), slåtterängar i låglandet (6510), lövängar (6530), trädklädd betesmark (9070) samt friluftsliv. Utökningen av naturreservatet bedöms främja bevarandet av de utpekade värdena.

Naturreservatets högsta biologiska värden är knutna till ett välbevarat odlingslandskap med stora arealer slåtterängar samt betesmarker som varit i kontinuerlig hävd under mycket lång tid. Förutom naturvärden knutna till floran finns också en stor mängd äldre lövträd i området, där ett antal mycket gamla ekar märks särskilt. Naturreservatet ligger tätortsnära och ett omfattande friluftsliv bedrivs i området.

Beslutet innebär att arealerna av de ingående naturtyperna inom reservatet ökar, vilket förbättrar förutsättningarna att bevara och utveckla områdets naturvärden. Utökningsområdet består i huvudsak av betesmark och bevarandevärdena hotas av skogsbruk, exploatering eller upphörd hävd.

Aktuellt område gränsar till ett annat naturreservat, Sjösåsa näs samt ligger nära det befintliga reservatet Braås park, vilka är två områden som också har stora naturvärden knutna till äldre lövträd. Detta bidrar till att förstärka naturvärdena i de tre reservaten som helhet. Närheten mellan de skyddade områdena skapar förutsättningar att långsiktigt bevara naturvärden i ett större sammanhängande område.

För att gynna de prioriterade bevarandevärdena behövs skötselåtgärder som möjliggörs i och med att beslut om naturreservat fattas. Skötselåtgärderna specificeras närmare i bilaga 2.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Länsstyrelsen fattade den 16 juni 1971 beslut om bildande av naturreservatet Sjösås äng omfattande en areal om ca 20 ha (dnr IIIR11-24-1967, IIIR11-3n-1968). Den 11 oktober 1974 ändrades gränsen på ett antal ställen i reservatets västra del efter beslut i ärende 11.121-2329-1974 så att reservatet kom att omfatta 19,3 ha. Den 28 oktober 1998 beslutades om nytt syfte, föreskrifter och skötselplan för naturreservatet i ärende 231-1499-1997. Den 23 mars 2017 fattades beslut om tillägg till skötselplanen i ärende 512-1473-2017, vilket möjliggjorde fler skötselmetoder i reservatet.

Under 2019 förvärvade Naturvårdsverket den del av fastigheten Växjö Sjösås 1:1 som omfattar såväl det befintliga reservatet som huvuddelen av utökningsområdet från Växjö stift.

Ärendets beredning

Förslaget till beslut och skötselplan skickades den 18 juni 2019 till sakägare som förelades att komma in med eventuella erinringar.

Myndigheter, ideella föreningar m.fl. har samtidigt lämnats tillfälle att yttra sig över förslaget.

Synpunkter på förslaget till beslut

Skogsstyrelsen har inget att erinra mot utökningen av naturreservatet utan ser positivt på att naturvärdena skyddas långsiktigt och i enlighet med framtagen skötselplan.

Trafikverket föreslår i första hand att den vägsträcka som omfattas av förslaget inte ska ingå i reservatet och i andra hand att föreskrifter och undantag för dessa ska tillåta drift och underhåll av vägen. Myndigheten framför också att det i reservatsskötseln längs vägen bör eftersträvas att träd nära vägen i möjligaste mån undviks och att de träd som finns nära vägen sköts så att de inte utgör en risk för trafikanter på vägen. Trafikverket har klassificerat den ek som finns i vägområdet på sträckan som ett solitärt träd som det ska tas särskild hänsyn till i väghållningen.

Växjö kommun är positivt inställda till att naturreservat inrättas som främjar friluftsliv, naturpedagogik och rekreation samtidigt som höga naturvärden kan värnas och vårdas i ett längre perspektiv. Kommunen framför att fladdermössens värde och behov kan framhävas tydligare, att boplattformar ska kunna sättas upp om fiskgjusen så skulle behöva, att vattenståndet är väsentligt för storlommen samt att även stående riskträd utmed viktiga passager får tas ner och flyttas. Kommunen lämnar också detaljsynpunkter kring skötseln av betesmarkerna. Kommunen skriver även att diket som går genom Sjösås äng måste ha en funktion eftersom det leder bort dagvatten från samhället, något som måste klargöras i beslut och skötselplan. För att göra beslutet för Sjösås äng mer lättläst borde syftet och samtliga föreskrifter som gäller för reservatet stå med i det nya dokumentet.

Smålands Ornitologiska Förening ställer sig positiv till bildandet av reservatet. Föreningen anser att vårt län måste ha ett tätt nät av stora naturreservat av olika beskaffenheter så att den biologiska mångfalden kan bevaras och helst stärkas. Syftet med reservatet är inte i första hand fåglarna, men föreningen anser att de gynnas av utökningen. Föreningen bidrar gärna med sina erfarenheter innan anläggningar i naturreservatet utformas.

E.ON Energidistribution AB förutsätter att befintliga elanläggningar i området kan bibehållas och att bolaget kan utföra kontroll och skötsel av dessa, vilket de också noterar att föreskrifterna tillåter. Bolaget upplyser om att de har anslutningsplikt mot den som begär elanslutning inom området och att detta i så fall kan komma i konflikt med reservatets föreskrifter.

Kyrkogårds- och fastighetsförvaltningen inom Svenska kyrkan i Växjö framför att den markerade parkeringsplats i anslutning till kyrkogården där en informationstavla om det befintliga naturreservatet finns uppsatt sedan många år tillbaka i första hand syftar till besökare till kyrkan och kyrkogården. Avser Länsstyrelsen att parkeringsplatsen ska hänvisas som parkeringsplats till naturreservatet, kan avtal om drift och underhåll behöva tecknas.

Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter

Utifrån de synpunkter som framförts på beslut och skötselplan har ändringar och tillägg gjorts, i den mån de bedömts vara praktiskt genomförbara, rimliga i proportion till kostnaderna och förenliga med reservatets syfte.

Länsstyrelsen har i anmärkningen till föreskriften A2 ovan förtydligat att denna inte utgör hinder för normalt underhåll av väg, vägområde eller stigar inom området, vilket innebär att det inte finns anledning att lämna väg och vägområde utanför naturreservatet.

I skötselplanen framgår att åtgärder för att återställa hydrologin i området genomförs först efter att en hydrologisk utredning gett svar på hur detta ska ske med hänsyn till vattenföringen både i och utanför reservatet.

Syfte och föreskrifter för reservatet återfinns i sin helhet i Länsstyrelsens beslut den 28 oktober 1998, diarienummer 231-1499-97 (bilaga 3). Beslutet från 1998 är fortfarande gällande i de delar som anges i detta beslut, varför det inte finns anledning att återupprepa innehållet från 1998 i detta beslut.

Eftersom det enligt reservatets föreskrifter är förbjudet att uppföra byggnad eller annan anläggning inom området kommer det inte heller att bli aktuellt med någon nyanslutning av elabonenter inom reservatet, vilket innebär att E.ON:s anslutningsplikt mot den som begär elanslutning inom området torde sakna betydelse i naturreservatet.

Länsstyrelsens reservatsförvaltning kommer att ta kontakt med Kyrkogårds- och fastighetsförvaltningen för att avtala om drift och underhåll av befintlig parkeringsplats i anslutning till kyrkogården.

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING

Enligt 7 kap. 4 § miljöbalken får ett mark- eller vattenområde förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat, enligt denna bestämmelse.

Enligt 7 kap. 7 § miljöbalken får länsstyrelsen helt eller delvis upphäva tidigare beslut om naturreservat med föreskrifter som har meddelats enligt 7 kap. 4-6 §§, om det finns synnerliga skäl.

Beslutet innebär en ändring av det befintliga naturreservatet Sjösås äng, beslut den 28 oktober 1998 med diarienummer 231-1499-97, enligt följande:

- reservatet utökas med 6,7 ha och 0,05 ha av det befintliga naturreservatet upphävs (bilaga 1)
- föreskrifterna A2, A8, A10, A11 och B ska ha ny lydelse
- skötselplanen upphävs och ersätts (bilaga 2)
- Länsstyrelsens beslut daterat den 23 mars 2017 om tillägg till skötselplanen i ärende 512-1473-2017 upphävs

Den del av det befintliga naturreservatet som upphävs är åkermark som saknar naturvärden. Ändringen av gränsen genomförs i syfte att reservatsgränsen ska följa fastighetsgränsen i och med att ägandet av naturreservatet övergår från Växjö stift till Naturvårdsverket. Fastighetsbildningen och den tillhörande gränsändringen av reservatet bidrar till bättre arrondering av de två ingående fastigheterna och av det skyddade området. Sammantaget innebär fastighetsbildningen att staten blir ägare till hela det befintliga naturreservatet och utökningsområdet på Växjö stifts mark och att en större areal med höga naturvärden därmed kan skyddas genom naturreservat, vilket förbättrar förutsättningarna att bevara biologisk mångfald och att gynna friluftsliv i området.

Ändring av föreskriften A2 genomförs för att möjliggöra utveckling av friluftslivet på den före detta banvallen som löper genom utökningsområdet och för att möjliggöra normalt underhåll av bilvägen genom området.

När föreskrifter, inklusive undantag från dessa, hänvisar till skötselplanen på ett sådant sätt att skötselplanen ges innehåll av inskränkningar i grundläggande rättigheter för fastighetsägare och rättighetsinnehavare, bör skötselplanen i dessa delar hanteras som en del av beslutet enligt 7 kap. 4-6 §§ miljöbalken. För att undvika detta ändras föreskrifterna A8, A10, A11 och B så att de inte längre hänvisar till skötselplanen.

Skötselplanen för naturreservatet Sjösås äng enligt Länsstyrelsens beslut den 28 oktober 1998 med diarienummer 231-1499-97 upphävs och ersätts av bilaga 2 till detta beslut. Motiveringen till detta är att den nya skötselplanen genom sin utformning innebär bättre förutsättningar att bevara och utveckla biologisk mångfald, natur- och kulturmiljö samt friluftsansintressen i området.

Länsstyrelsens beslut daterat den 23 mars 2017 om tillägg till skötselplanen i ärende 512-1473-2017 upphävs eftersom de skötselåtgärder som omfattades av tilläggsbeslutet istället möjliggörs genom detta beslut om ny skötselplan för området. Beslutet från 2017 blir därmed obehövt.

Då beslutet om utökning av naturreservatet Sjösås äng innebär att ett större område än tidigare skyddas som naturreservat och beläggs med föreskrifter samtidigt som det område som omfattas Länsstyrelsens beslut den 28 oktober 1998 med diarienummer 231-1499-97 bibehåller ett minst lika starkt skydd för biologisk mångfald, natur- och kulturmiljö samt friluftsansintressen anser Länsstyrelsen att det föreligger synnerliga skäl att upphäva Länsstyrelsens beslut från den 28 oktober 1998 och den 23 mars 2017 avseende de delar som anges i detta beslut.

Länsstyrelsen bedömer att föreslagna föreskrifter är nödvändiga för att skydda de naturvärden som finns i reservatet.

Sjön Örken ingår i Mörrumsåns avrinningsområde och ån rinner från Madroken i nordost vidare mot Övrasjö i sydväst. Örken har i länets naturvårdsprogram erhållit klass 2 i en tregradig skala, där klass 1 innebär det högsta värdet. Mörrumsån är listad i 4 kap. 6 § miljöbalken som ett vattendrag där inte vattenkraftverk m.m. får utföras. Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Fiskeriverket har i sin nationella strategi för genomförande av skydd av

vattenanknutna natur- och kulturmiljöer pekade ut Mörrumsån som ett nationellt särskilt värdefullt vatten.

Landdelen av reservatet ingår också i länets naturvårdsprogram inom området ”Sjösås äng – Sjösås hembygdsgård- och kyrka” och har också precis som Örken klass 2. Området ingår i en värdestrakt för lövskogar i ”Strategi för formellt skydd av skog i Kronobergs län från 2006.”

Hela det befintliga naturreservatet ingår i Natura 2000 inom området SE0320127 Sjösås äng sedan 1998. Delar av utökningsområdet har, tillsammans med det befintliga reservatet, inventerats i ängs- och betesmarksinventeringen 2002 och har naturtypsklassats som silikatgräsmarker (6270), vilket innebär att det har höga biologiska kvaliteter.

Att utöka befintliga naturreservat är viktiga åtgärder eftersom större skyddade områden har bättre förutsättningar för att långsiktigt bevara ett rikt växt- och djurliv. Eftersom området är beläget nära naturreservaten Sjösås näs och Braås park bidrar de tre reservaten tillsammans till att förstärka naturvärdena i ett större område då skyddsbesluten skapar samband mellan delvis likartade naturtyper. I det aktuella området kommer befintliga naturvärden att gynnas och nya naturvärden att skapas genom aktiva skötselåtgärder.

Bevarandet av naturvärdena går inte att förena med skogsbruk eller exploatering. Genom att naturreservat inrättas kan ett långsiktigt skydd garanteras för de stora bevarandevärdena. Utan ett beslut om utökning av naturreservatet riskerar de höga naturvärdena gå förlorade genom avverkning, exploatering eller upphörd hävd i gräsmarker. Förutsättningarna att bevara områdets biologiska mångfald och livsmiljöer bedöms som goda om bevarandemålen uppfylls, i enlighet med fastställd skötselplan.

Beslutet följer regionala och nationella riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd, Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden samt Sveriges miljökvalitetsmål. Utökningen av naturreservatet Sjösås äng bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålen ”Ett rikt odlingslandskap”, ”Levande skogar” och ”Ett rikt växt- och djurliv”. Målen uppfylls genom att odlingslandskapet hävdas och att sammanlagt 16,8 ha produktiv skogsmark undantas från skogsproduktion i naturreservatet.

Länsstyrelsen anser, vid en intresseprövning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken, att reservatsföreskrifternas utformning innebär en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas och det intrång detta innebär för enskilds rätt att använda mark och vatten. Utökningen är förenlig med miljöbalkens mål i 1 kap. 1 § och bestämmelserna om hushållning med mark och vatten i 3 och 4 kap. miljöbalken.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET EFTER UTÖKNINGEN

Naturreservatets namn	Sjösås äng	
NVR-id	2002556	
Län	Kronoberg	
Kommun	Växjö	
Natura 2000-område	SE0320127 Sjösås äng	
Distrikt	Sjösås, Drev	
Gränser	Enligt karta, bilaga 1	
Lägesbeskrivning	Omedelbart norr om Braås samhälle	
Centrumkoordinater	X: 521452, Y: 6323854	
Kartblad Index 100 km	63F	
Naturgeografisk region	Sydsvenska höglandets ostdel	
Huvudsaklig objektkategori	O, Odlingslandskap med ängar och betesmarker	
IUCN-kategori	IV, Habitat/Artskyddsområde (Habitat/Species Management Area)	
Fastigheter och ägarkategori	Fastighetsbildning pågår	Naturvårdsverket
	Sjösås 1:1	Växjö stift
	Sjösås 1:2	Växjö kommun
	Sjösås 1:171	Växjö kommun
	Sjösås 1:260	E.ON Sverige AB
Servitut/rättigheter/samfälligheter	<i>Servitut</i>	
	0780IM-05/15408.1 Kraftledning	
	E.on Elnät Sverige AB	
	07-IM1-97/15629.1 Jordkabel	
	E.on Elnät Sverige AB	
	0760-93/23.2 Ledningsrätt tele	
	Skanova	
	07-IM1-97/15629.1 Jordkabel	
	E.on Elnät Sverige AB	
	0780K-04/89.4 Väg	
	Sjösås församling	
	07-SJÖ-479.1 Väg	
	Sjösås 1:253	
	07-SJÖ-525.1 Väg	
	Sjösås 1:260	
	0780K-04/89.6 Vattenledning	
	Växjö kommun	
Sakägare	Enligt bilaga 5	
Areal	Totalareal 26 ha, varav 23,7 ha land och 2,3 ha vatten	
Förvaltare	Länsstyrelsen i Kronobergs län	

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Naturreseptatet är beläget i den norra delen av Sjösås prästgårds stora änggärde och ligger i direkt anslutning till den medeltida kyrkan. Huvuddelen av gräsmarkerna har använts som slåtterängar åtminstone sedan medeltiden och en del av dessa marker har övergått till bete under 1900-talet. Några ytor med åkermark, samt ett mindre vattenområde i sjön Örken ingår också.

En stor mängd rödlistade arter finns bland kärnväxtfloran, insektslivet, ängssvamparna samt mykorrhizasvamparna i gräsmarkerna. Området hyser också gammal, grov ek där ett antal rödlistade vedsvampar, vedlevande insekter samt mossor och lavar huserar. Kombinationen av floravärden och trädvärden gör området extra intressant för bevarande av biologisk mångfald.

Naturreseptatet ligger tätortsnära, i direkt anslutning till Braås samhälle. Skola och förskola angränsar direkt till slåtterängarna och platsen är ett populärt strövområde för Braåsborna. Området har en stor mängd kulturspår bl.a. i form av rösen och äldre brukningsvägar som ger platsen ett ålderdomligt intryck och bidrar till att förstärka besökarnas upplevelser av naturreseptatet.

KUNGÖRELSE

Länsstyrelsen kungör detta beslut i vår författningssamling. Vi för också in kungörelse om beslutet i ortstidning i enlighet med 27 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252). I detta fall för vi in kungörelsen i tidningen Smålandsposten. Sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelsen är införd i tidningen.

Beslutet i sin helhet finns tillgängligt på Länsstyrelsen, Kungsgatan 8, Växjö och på Länsstyrelsens hemsida, www.lansstyrelsen.se/kronoberg.

DU KAN ÖVERKLAGA BESLUTET

Se bilaga 7.

DE SOM MEDVERKAT I BESLUTET

Beslutet har fattats av landshövding Ingrid Burman med naturskyddshandläggare Love Eriksen som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschefen Martin Sjödahl, funktionschefen Elisabet Ardö, funktionschefen Maria Sjöberg, länsjuristen Saramaria Johansson och naturvårdsförvaltaren Ellen Flygare medverkat.

SÅ HÄR HANTERAR VI DINA PERSONUPPGIFTER

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

BILAGOR

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Ändring av beslut om naturreservatet Sjösås äng den 28 oktober 1998, diarienummer 231-1499-97
4. Tillägg till skötselplanen för naturreservatet Sjösås äng den 23 mars 2017, diarienummer 512-1473-2017
5. Sakägarförteckning och sändlista
6. Miljöbalkens regler om naturreservat
7. Överklagandehänvisning

